

DOI: 10.18427/iri-2018-0034

A hazai online pedagógus továbbképzési rendszer koncepciója

Racsko Réka, Lengyelne Molnár Tünde

Eszterházy Károly Egyetem, Eger

racsko.reka@uni-eszterhazy.hu, lengyelne.tunde@uni-eszterhazy.hu

A jelenleg zajló negyedik ipari forradalom hatására bekövetkező kultúraváltás (Karvalics, 2012) magával hozza az oktatás digitális átállásának (Racsko, 2016) szükségességét is. Az Oxfordi Egyetem kutatása (Frey & Osborne, 2017) szerint 2033-ra a technológiai fejlődés miatt az ember által végzett szakmáknak majdnem a fele (47 százaléka) tűnik majd el. Az átalakulások a társadalom és a munkaerőpiac terén már kézzel foghatók, hiszen új készségeket várnak el a munkavállalóktól.

Ha a munkafeladatok arányának változását megnézzük, jól látszik, hogy a manuális és kognitív rutinfeladatok aránya az elmúlt 50 évben folyamatosan csökken. Ilyen például, a gyártósor mellett végzett munka, vagy a könyvelés. Ezek a feladatok ugyanis könnyen gépesíthetők, robotizálhatók. Nő viszont az igény a strukturáltan problémamegoldással járó feladatok iránt, mint az orvosi diagnózis, és az új információ alkalmazását és szintetizálását igénylő munkafeladat, ahol több információ összekapcsolása alapján kell dönteni (Varga, 2017).

A változó kihívások az oktatási rendszerre is hatással kellene hogy legyen, tehát tudatosítani kell a pedagógusokban, hogy a jövő állampolgárai számára több olyan kompetencia és új alapkészség válik fontossá, amelyek ma még nem képezik a tanulási célok körét, azonban belépési küszöböt jelentenek majd a munkavállalók számára, hogy a jövő globális állampolgáiraivá (Davies, 2006) válhassanak. Tehát az ipari társadalmak iskoláinak tanítási módszereiről és tanulási-környezet felfogásáról az információs társadalom iskolája (Karvalics, 2012) felé kell elmozdulnunk, amelyben a gépies feladatmegoldás és a lexikális tudás helyett az információval kapcsolatos tevékenységek, a problémamegoldást segítő algoritmikus gondolkodás válik fontossá. Jól látszik, hogy e szemlélet a tanulói igényekben is visszatükröződik, hiszen ahogyan Radó (2017) említi, egy az USA-ban tizenegyezer 11 és 31 év közötti fiatal szerint olyan környezetet tartanak ideálisnak a tanulásra, amely interaktív, személyre szabható, támogatja az együttműködésen alapuló tevékenységeket, a kreativitást és az innovációt.

A megváltozott tanulási célok a tanulási környezet újragondolását is megkövetelik, amely mind az infrastrukturális, mind a tartalmi és a módszertani területeket érinti (Racsko, 2016). E szemléletnek a pedagógiai köztudat (Bedő, 2012) szerves részévé kell válni.

Az Európai Unió a 2014-2020-ig tartó Digitális menetrendjében 2018-19-re megvalósuló „hosszú távú” trendként tünteti fel az online tanulás elterjedését (Hunya, 2016). Ennek megvalósításához a pedagógusoknak is jártasságot kell szerezniük a kontakt órák nélküli elektronikus tanulási környezetben elérhető tananyagok

elsajátítása során. Ezért a mostani ön-, és továbbképzési rendszert gyökeresen kell átalakítani. Az ipari társadalmak iskolájára jellemző frontális módszerek ugyanis nemcsak a tanítás során kerülnek háttérbe, hanem a képzők képzésénél is.

Jól látszik tehát, hogy a tanulási terek szerves részévé válnak az offline mellett az online terek is, amelynek nem csak a tanulás-tanítás folyamatában, hanem a pedagógusok ön-és továbbképzésébe is be kell kerülni. Hiszen a digitális átállás folyamatának sikeresfaktora, a pedagógusok módszertani kultúrájának és a tanulás-tanítás folyamatához való hozzáállásának alakítása. E változás pedig úgy érhető el hatékonyan, ha a bevonódás révén saját maguk tapasztalják meg a különböző tanulási környezetek lehetőségeit alkalmazva a felfedezéses, élmény alapú és adott esetben más tevékenységekbe ágyazott tanulás módszerét.

E szemlélet hazai adaptációjára és hosszú távú meghonosítására vállalkozott az Eszterházy Károly Egyetem 2017-ben elindult kutatása, amelyben az oktatási közeg humán erőforrására helyezi a hangsúlyt és kiemelt céljának tekinti az online pedagógustovábbképzés rendszerének kidolgozását és bevezetését a gyakorlatba. A Magyarországon 2016-ban elfogadott Digitális Oktatási Stratégiában nagy hangsúlyt kap a hálózati kultúra előretörése révén az online tanulási környezet kiépítése a pedagógusok képzéséhez.

Munkánk során olyan pedagógusokat célzó kutatásra, fejlesztésre és innovációra épülő online képzési koncepció kidolgozására vállalkozunk, amely összetett kutatási módszerek alkalmazásával járul hozzá a digitális átállás megvalósulásához.

A fejlesztés elengedhetetlen része a pedagógusok nyitottsága az online tanulási folyamathoz. Meg kell ismernünk a pedagógusok véleményét a digitális eszközök oktatási alkalmazásáról, magáról a digitális átállásról, és a digitális oktatási stratégiáról. Ezért a kutatás első fázisában a pedagógusok előismereteinek és továbbképzést befolyásoló sajátosságainak feltérképezésére kerül sor kvalitatív és kvantitatív vizsgálatokon keresztül.

Tisztában vagyunk azzal, hogy az új képzési módszertan bevezetését nem lehet egy automatikusan működő folyamatnak tekinteni. A pedagógusok számára nemcsak a szakmai anyag átadásában és megértésében kell segítséget nyújtani, hanem az online tanulási folyamat sikerességét is biztosítani kell. Ezért tanulásmódszertani támogatását kívánunk nyújtani számukra, egy digitális tananyag kidolgozásával. Fontos elem az online tanulási környezettel támogatott továbbképzésben tanuló pedagógusok tanulási hatékonyságvizsgálatának pilot jellegű kísérleti elemzése is.

A kidolgozásra kerülő online tanfolyamok a digitális oktatás témaköreikhez kapcsolódnak, és különböző kompetenciaszinteken lévő pedagógusok számára készülnek. Ezért elengedhetetlen a célközönség digitális kompetenciaszintjének a beazonosítása a képzésre jelentkező pedagógusok digitális kompetenciáinak felméréseivel. Jelenleg több nemzetközi és hazai indikátor-rendszer érhető el a humántőke digitális felkészültségének vizsgálatára, de olyan ami egy online kurzus teljesítéséhez szükséges digitális kompetenciaszintet azonosítja be nem létezik, ezért kutatásunk során a mérőeszköz előállításán túl a tananyagok elvégzéséhez szükséges kompetenciaszintek is meghatározásra kerülnek. A célunk a detektált képességszinteknek megfelelően a képzés kínálat optimalizálása, valamint a pedagógusok élethosszig tartó tanulásának támogatása érdekében egy fejlődési útvonal kidolgozása.

A fejlesztés két legfőbb területe az online tanulási környezet keretrendszerének kialakítása, valamint a kurzusok curriculum fejlesztése. Az innováció során 28 kurzus kerül kidolgozásra a digitális oktatás minél szélesebb spektrumát lefedve. Az online tananyagok a játék alapú tanulásszervezés (gamification) témakörétől, a kollaboratív

online tudásterek oktatási alkalmazásának lehetőségein át a személyes tanulási környezet és konstruktív pedagógiai módszertan alkalmazása a digitális oktatási kultúrában témakörökig terjednek. Tananyagok kerülnek kidolgozásra a hátrányos helyzetű, illetve az SNI tanulók támogatása a digitális oktatási kultúra fejlesztésében témakörökben is. Nemcsak a pedagógusok módszertani ismereteit kívánjuk bővíteni, hanem a digitálisan megvalósítható oktatási adminisztráció elterjedését is támogatjuk. A digitális oktatás megvalósulását segíti, ha a tantestület a munkájában kihasználja a digitális tudásmegosztás lehetőségeit, valamint ha egyre több pedagógus jut el a tankönyv és digitális tartalomfejlesztés igényéhez, melyek elősegítésére is dolgozunk ki online képzési tananyagokat. Az intézményvezetők számára oktatás-informatikai stratégiák kialakítási lehetőségeit oktató anyaggal kívánjuk a digitális átállás megvalósulását támogatni.

A képzések során, illetve azt ez követő tanítási gyakorlatba történő beépítés elősegítésére online mentorálást biztosítunk, egy mentorhálózat kiépítésével. Ennek folyamán a szakmódszertanilag releváns tapasztalattal és különböző digitális kompetenciaszintekkel rendelkező pedagógusok csoportját szeretnénk közösséggé szervezni, és a multiplikátor és mentor szerepekre felkészíteni.

Magyarországi továbbképzések esetén szórványosak az olyan mérések, amelyek a képzés eredményességéről, a pedagógusok mindennapi tevékenységébe történő beépülésről, és módszertani hatásáról adnának visszajelzést, ezért célunk a pályázatban megvalósuló online kurzusok teljesítését követően hatásosság vizsgálatot kidolgozni, visszajelzést adva a képzési folyamat eredményességéről.

Munkánk további célja, hogy a digitális pedagógiai asszisztens képzési rendszerét kidolgozzuk, annak módszertani, tartalmi elemeinek megalkotásával és közoktatási gyakorlatba történő bevezetésével.

A Digitális Oktatási Stratégia bevezetése alkalmas lehet a köznevelés, szakképzés, felsőoktatás és a felnőttképzés digitalizálására, a digitális munkaerőhiány pótlására. Az oktatási szféra azonban nincs teljesen felkészülve ezen tervek gyakorlati megvalósítására, az új IKT eszközrendszerek használatára. A ma iskolájában fontos a digitális kultúra elsajátítása, a digitális tartalmak előállításának, kezelésének, megosztásának a képessége. Ennek érdekében szükséges olyan digitális kompetenciákkal és metodikai ismeretekkel egyaránt rendelkező szakemberek rendszerbe állítása, akik képesek segíteni a pedagógusok munkáját az új oktatási környezetben.

A Digitális Pedagógiai Asszisztens lehet az a szakember, aki mikro szinten támogatást nyújthat a pedagógusok számára, a mindennapi digitális problémák megoldásában, az IKT-eszközök szaktárgyi felhasználásában. Továbbá segítséget nyújthat a meglévő eszközök kihasználtságának a növelésében, az új eszközök használatának bevezetésében, alkalmazásában, ezek módszertani támogatásában, valamint az elektronikus oktatás-adminisztrációs szolgáltatások megismerésében. Segítséget nyújthat a pedagógus innovációs törekvéseinek megvalósításában, a digitális tartalomfejlesztésben és ennek szakszerű kipróbálásában és az órák megtartásában. Jelenleg a munkaerőpiacon nem található olyan speciális digitális kompetenciákkal és tudással rendelkező szakember, aki iskolai szinten tudná segíteni a pedagógusok munkáját, és a digitális oktatási stratégia megvalósulását.

Az Eszterházy Károly Egyetemen kidolgozásra kerül egy Digitális Pedagógiai Asszisztens képzés, aminek célja, hogy a hallgatókat a Digitális Oktatási Stratégia elveit szem előtt tartva, olyan informatikai és pedagógiai tudással és digitális kompetenciákkal lássa el, amivel iskolai környezetben képesek a tanórák IKT

szükségletét, biztosítani, segítséget tudnak nyújtani a pedagógusoknak, és a tanulók számára egyaránt, mind technikai mind módszertani szempontból.

Összességében azt mondhatjuk, hogy az oktatási ökoszisztémában az iskola új szerepének, feladatának definiálásához egy olyan paradigmaváltásra van szükség, amely lehetővé teszi a munakerőpiaci igényekre való gyors reagálást, oly módon, hogy a formális oktatás kereteit kiegészíti az online tanulási térrel. Ahhoz, hogy e változás végbe mehessen, a pedagógusok digitális átállása szükségszerű és elengedhetetlen, amelynek első lépcsője az elektronikus tanulási környezet virtuális dimenziójának beépítése a pedagógusok (képzésének) mindennapjaiba.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás az EFOP-3.2.15-VEKOP-17 A köznevelés keretrendszeréhez kapcsolódó mérési-értékelési és digitális fejlesztések, innovatív oktatásszervezési eljárások kialakítása, megújítása c. pályázat keretében valósul meg.

Irodalomjegyzék

- Bedő Ferenc (2012). *A digitális nemzedék és lehetséges hatása az oktatásra*. Budapest: Osztályfőnökök Országos Szakmai Egyesülete. Letöltés: <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=1019> és http://edidakt.hu/sites/default/files/Digitális_nemzedék_és_lehetséges_hatása_az%20oktatásra.pdf [2017.12.21].
- Hunya Márta (2016). Digitális és online tanulás. In Széll Krisztián (szerk.), *Az Európai Unió az oktatásról- stratégiai irányok és értelmezések* (pp. 33-40). Budapest: Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet.
- Frey, C. B., & Osborne, M. A. (2017). The future of employment: how susceptible are jobs to computerisation? *Technological Forecasting and Social Change*, 114, 254-280.
- Karvalics László, Z. (2012). Információs kultúra, információs műveltség – egy fogalomcsalád értelme, terjedelme, tipológiája és története. *Információs Társadalom*, 12 (1), 7-43.
- Racsco Réka (2016). *Összehasonlító vizsgálatok a digitális átállás módszertani megalapozásáról*. [PhD disszertáció]. Eger. Eszterházy Károly Egyetem.
- Radó Péter (2017). *Az iskola jövője 2017*. Budapest: Noran Libro Kft.
- Ollé János, Lévai Dóra, Domonkos Katalin, Szabó Orsi, Papp-Danka Adrienn, Czirfusz Dóra, Habók Lilla, Tóth Renáta, Takács Anita, & Dobó István (2014). *Digitális állampolgárság az információs társadalomban*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
- Varga Júlia (2017). *A közoktatás problémáinak gazdasági okairól és következményeiről*. Előadás az MTA Köztisztületének társadalmi fórumán (Stádium 28 Kör), február 27. Budapest: MTA. Letöltés: <https://drive.google.com/file/d/0B1wqAOHynPV1S0czaGZmUXhrcXc/view> [2017.12.21].